

A stylized illustration of a watermelon slice. The top half is red with six black seed shapes. The bottom half is green. A white rind separates the two colors.

Mahir Ünsal Eriş
Sarıyaz

MAHIR ÜNSAL ERİŞ

SARIYAZ

Can aędaş

Sarıyaz, Mahir Ünsal Eriş

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Melih Cevdet Anday alıntıları: "Kolları Bağlı Odysseus", *Rahatı Kaçan Ağaç*, Adam Yayınları, İstanbul, 1997

1. basım: 2019

3. basım: Eylül 2019, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-4024-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750740244

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MAHİR ÜNSAL ERİŞ
SARIYAZ

ÖYKÜ

♥can

Mahir Ünsal Eriş'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Kara Yarısı, 2019

MAHİR ÜNSAL ERİŞ, 1980'de Çanakkale'de doğdu. Arkeoloji ve tarih okudu. Hayatını çeviriler yaparak ve yazarak sürdürüyor. Gençlerbirliklidir; söyleşi bile güzel. Kitapları: *Bangır Bangır Ferdi Çalıyor Evde...* (2012), *Olduğu Kadar Güzeldik* (2013) (60. Sait Faik Hikâye Armağanı), *Dünya Bu Kadar* (2015), *Benim Adım Feridun* (2016), *Öbürküler* (2017).

bu dünya neden?

İçindekiler

şengül.....	15
sarı	25
beyefendi	41
gül özlem gül	53
ecevit, öpücük.....	65
gece nöbeti.....	83
dedemin turnası	95
sevgi çağının sonu.....	115

“ne güzel yangındı o yangın
herkes yeniden yaşadı ve unuttu
yaktığımız mutluluğu unutma”

şengül

deniz poyraz'a

Şengül'ün beyaz kollarına ışıklar vururdu cevizin yaprakları arasından. O, sabahları, çiy görmüş bahçelerinde kömür kovanı doldururken, acele etmiş bir nisan güneşi ne yapar eder onu yakalamayı bilirdi. Odaları kömür ve tarhana, bahçeleri tavuk kümesi, kolları zambak kolonyası kokardı. Beni kucağına aldı mı, ağlamaklı bir sevinçle dolardı içim. Gençti, çiy damlaları gibiydi, serçe-parmakları kınalı, bilekleri naylon bilezikliydi, üveydi. Sofra serer dayak verdi, sofrayı kaldırırsa gene dayak verdi. Süpürse, tozuttun diye döverdi analığı, süpürme, eli boş diye. Çok zaman saçına asılır, etine vuracaksa da morarıp çürümesin diye bez doladığı oklavasına davranırdı. Kendi sofrasına oturtmazdı analık; mutfakta, yer sofrasında yedirirdi. Arada bir bitişik bahçeye, bize geldiğinde babaannem onu alır, meşe külü ve defne yaprağı kokan saçlarını okşaya seve masaya oturtur, önüne sele zeytini, biber salçası, ceviz ve süt kaymağı çıkarırdı. Şengül utana sıkıla süzülür, ekmeğin ucuyla küçük küçük atıştırır cana geldikçe daha tatlı gülerdi. Babaannem eline su bardağıyla çay üstüne çay verir, biz Şengül'le karşılıklı

yyinirken o fısır fısır söylenir, “Sen bu yetimlerin yüzüne bak Yarabbim,” diye ahlanırdı.

Annem fabrikaya gitti mi ben babaannemle Şengül’ün eline kalırdım. Babaannem sabahları çardaktaki divanda oturup saçlarını açar, ağırık kınalı beliklerini çözüp taradıktan sonra yeniden bir güzel örer, sonra da elinde biriken solgun yumağı alıp kuzinesinin içinde yakardı. Ev, saç kokardı. “Atsana bahçeye kız anne,” demişti bir gün annem, “Leş gibi kokuttun evin içini.” “Olur mu be kızım,” dedi babaannem, “yukarı atsan ağaçlara takılır, kuşlar aldanır da alır yuva yapar, aşağı atsan karın-caların ayağına dolanır, yazık günah!” O saçlarını tarayıp örerken ben balkonun duvarına çenemi dayar, Şengül’ü seyredirim. Şengül, çoktan uyanmış, elinde kovasıyla karşiki arsalıktan, kül dökmekten geliyor olurdu. Peşine de bahçeyi ıslayıp süpürürdü. Durmadan yapardı bunu. O bahçe, tozu toprağı hiç olmamış gibi, tomarından yeni çekilmiş bomboş bir kâğıt gibi tertemiz dururdu. Sonra analığın sütünü bahçede, ocağın üstündeki kara güğümde kaynatır, gider kahvaltıya uyandırır. Ekşi ekşi kuyrukyağı kokardı bahçeleri, taze Rumeli sucuğı kokardı. Öğürürdüm.

Babam öldüğünden beri anneme senede iki sefer çocuk ayakkabısı, biri kışlık biri yazlık iki takım ceket pantolon vermeye başlamışlardı gübre fabrikasından. İşçi yardımı. Bir de hafta başına dört kutu sütle ay başına bir paket ak sabun. Dörtlü, beyaz, temizlik kokulu sabunlar. Ben sütü teldolaptan aşırır, Şengül’e götürürdüm. Şengül beni elimde süt kutusuyla görünce telaşla içeri doğru, analığına seslenir, “Ema Anne, çocuğun çışı gelmiş, ben bir bahçe kapıya çıkartayım da sigdirivereyim,” derdi. Çıkar, komşunun damının arkasına dolanır bir yarım kütüğün üstüne çökerdik. Bir koluyla beni sol dizine oturtur öbürüyle de köşesini ısırarak yırttığı kutudan süt

içmeye uğraşırđı. Arada ağzını ayırıp kutuyu bana uzatır, “İçicen mi sen de?” diye sorar, ben başımı çevirince gülümser, sütünü içmeye devam ederdi lıkır lıkır. Ağzının kenarından süzülen sütün, zambak kolonyası ve ekşi terinin kokusu beni alıp sarmalar, içimi sanki bir tüy gıdıklardı. Sütünü bitirdikten sonra beni sımsıkı gerdanına bastırır, yüzümü domur domur memeleri ve tazecik gerdanının beyazıyla sıvardı.

Analığı oturmalara, mukabelelere, mevlilere giderdi öğleden sonra. Bazı perşembeler pazara çıkardı. Bir şey istemesin diye Şengül’ü götürmezdi. Biz Şengül’le onların çardağında oturur oyunlar oynardık. Yerden beş taş, beş de kiremit parçası alır, beştaş öğretirdi bana. Cevizin yaprağından düdük yaptırırđı; öttürürdük kahkahalarla gülererek. Bazen, gözümü kapattırır, “Bil bakalım ne tutuyom elimde,” diye sorar, bilmece bildirirdi. Bazı zaman şarkı söyleyeceğı tutardı. Sözlerini anlamadığıın üzgün şarkılar bilirdi, onları boynunu eğ eğ e söyler, söylerken de etekliğini ya da divanın örtüsünü kavırıştırırdı. Hicranlı, hasretli, ölmekli, ağlamaklı, dönmekli şarkılar. Annem işten, onun analığı gezmekten gelene kadar beni eğler, hep güldürür, bana oyunlar icat ederdi. Bazen, “Acıktın mı,” derdi. Acıksam da söylemezdim. Analığı sadece tarhana içmesine ve kuru ekmele ayva reçeli yemesine izin verirdi çünkü. Onun yoksul tayınına ortak çıkmak istemezdim. Üzülürdüüm açlığına, kaç defa sofrayı artığı tavuk kemiklerini sıyırdığıını gördüm bahçenin kuytusunda.

Sonra bir gün ortadan kayboldu Şengül. Ben öldü dedim. Gelmediğı, görünmediğıine göre, ölmüş olması icap ederdi. Ölüme o kadar içerlemiyordum o yaşımdayken. Ölenlerin bir gün dönecekleri bir yere gittiklerini, ama geride bıraktıklarına kırgınlıkları geçmediğı için bir türlü dönmeye yanaşmadıklarını sanırdım. Babama

öldü diye üzölmüyor, kızılıyordum. Őengöl'ünse hem anesi yoktu hem babası. Hiç göremediği anasından başka, babacığı da ölünce analığın başına kalmıştı, koca yadigârı. Kıyıp sokağa koyamamıőtı Őengöl'ü analık. El âlem ne der sonra hem. Zaten gelinlik kız, üç vakte kadar bulur bir hayırlısını gider, o zamana kadar kalıversin. Ortalığın da işi görölür. Birdenbire yok olunca ben öldü dedim öyle. Analığı delirdi. "Yaş yerlerde, taş yerlerde, kış yerlerde yata yata gebersin kancık," dedi arkasından. "Kaçtı orospu," dedi. "Elinden esirgemedim, kursağından esirgemedim, kaçtı gitti nankör köpek!"

Liman'da tatbikat için demirlemiş NATO askerleri kamp kurmuştu. "O gâvurlar alıp götürmüş olmasın kızcağızı?" diye ağlandı babaannem. "Nedir bu başımıza gelen," diye bacaklarını dövdü, saçını çekeledi. Babam öldüğünden beri, evimize ocağımıza dadandı uğursuzluk diyordu babaannem. Biri öldü müydü, felaket civardan ayrılmaz diye kahırlanıyordu. "Azrail'in kılıcından kan, yedi eve sıçarmış," deyip göğsünü yırtıyordu. Üç aylığından horozlar kestirdi, kan akıttı, her türlü kaza bela defolsun diye, nafile. Sanki babamın cenazesinin çıktığı yerde ucu bucağı bilinmez bir kara delik, dipsiz bir kuyu açılmıştı, her şeyimizi yuttukça daha da büyüyordu. Őimdi, Şengüllerin eve de bulaşmıştı karası.

Bulunamıyordu Őengöl. Evden burnunun ucunu çıkarmayan kız, bir kısmet bulsun da peşine takılsın, inanılır şey değildi. Bir başına kaçtı gitti desen, onun da elle tutulur yanı yok. Yolun başına çıksa bir otobüse becerip de binemez, şuradan şehir merkezine kadar gidemez; okuması yazması bile yok. Polisler, jandarmalar geldiler. Köşe bucak arandılar. Yetmedi konu komşu çıktı, bakındı sağa sola, kulakları tüylü av köpeklerini de peşlerine takıp. Köpekler havladılar, havladılar, dilleri dışarıda koşturdular oradan oraya, yine de adamlar elleri boş döndü-

ler evlerine. Sır oldu kaldı, kuş oldu uçtu, gün oldu geçti Şengül. Analığı yataklara düştü. Babaannem marazlara karıştı. Ağzında uçuklar, gözünde arpacıklar çıktı kahırdan. Annem de kimi geceler içli içli ağlıyordu döşeğinin kenarına oturup. Duyuyor, belli etmeden izliyordum.

Şehirde de esti rüzgârı kaybolan kızın. Felaket tellallığı tevatürle kol kola gidiyordu. Annem fabrikadan gelip yorgun argın karnını doyurmaya çalışırken anlatıyordu ufak ufak babaanneme. Ben duymayayım diye mırıl mırıl. Duyuyordum. İnsanların böbreklerini, ciğerlerini kesip çalan, ölüsünü de bir ağaç dibine bırakıp kaçıreren katiller varmış, belki onlar kaçırmış diye anlatıyordu. Ama hiçbir ağacın altında yoktu Şengül. Bursa'da bir pezevenge kaçmış diyeni de vardı. Analığın eziyetine dayanamadığından diyorlardı, trenin altına bırakmış kendini Aksakal yolunda, kimse görmemiş bile. Tren gide gele paramparça etmiş yavruyu, dağlarda gezen köpekler, tilkiler yemiş cesedini. Eseri bile kalmamış diye söylüyordu kimisi. Annem eve getiriyordu bu haberlerin hepsini; ben de evdeydim.

Bir tek, "Öldü," diyordum. "Ağzından yel alsın oğlum, tövbe de, o nasıl laf," diye paylıyorlardı. Babam gibi işte, Şengül'ün annesiyle babası gibi, dedem gibi, Talıkacı Musa Aga gibi, koca hala gibi. Ölmüştü, gelmeyecekti. Bir insan, onu seven insanlara kıyamıyor olsa niye gelmesin? Gelmediğine göre sevmiyordu artık; demek ki ölmüştü. Kimsenin gönlü, dili razı olmuyordu bunu demeye. Herkes bir kurtuluş, bir dönüş ümidinin cılız esintisiyle gönlünü serin tutmaya çalışıyordu. "Dün akşam rüyasını gördüm gündüz niyetine," diye kalkıyordu bazı sabahlar babaannem. "Masmavi bir entari giymiş böyle, Veysel'in damın köşeden görünüyor kızcağzım. Ama nasıl güzel, nasıl güleç, kan dolmuş yanaklarına sanki." İnanıyorlardı döneceğine. Ben inanmıyordum. Ölenler

dönmüyor. Bunu anlamamalarına, buna ikna olmama gayretlerine hayret ediyordum çocuk aklımla bile.

Günlerim bomboş kalmıştı Şengül gidince. Sabah serininde babaannem saçlarını örüklerken ben Şengüllerin çardağına bakıyordum. Cevizin yaprağı arasından sı-zan ışığın divanın üstünde Şengül'ü arayışını izliyordum. Zambak kolonyası kokan kollarında bembeyaz sabah ışıklarının oynadığı sabahlardan geriye kalan kuyrukyağı kokusunu duyuyordum. Zaman geçmiyordu. Akşam olmuyor, annem bir türlü işten gelmiyor, ben bir türlü büyümüyordum. Kalkıp yollara düşüp Şengül'ü arayamıyor, şu bahçe kapısından fırlayıp önüme gelene onu sora-mıyordum. Babaannem koymuyordu. Bazen onun, "Oğ-lum eve yapsana," deyişine aldırmadan, "Benim çişim geldi, bahçe kapıya çıkayım da bir siğeyim," deyip dışarı çıkabiliyordum yalnız. Damın arkasına dolanıp yarım kü-tüğe oturuyordum. Köşesini çiviyle deldiğim kutudan ağ-laya ağlaya süt içiyor sütün kokusunun yanında onun ek-şi terini, beni sarmalayan, içimi bir tüy gibi gıdıklayan o kokuyu arıyordum.

O yaz Kuran kursuna verdiler beni, daha okula bile başlamamıştım oysa. Ama evde yalnız oturmayayım diye gideyim istedi babaannem. Yaşlanıyordu da, uğraşamı-yordu artık benimle. Sabahları Postacı Memet'in moto-runun arkasına koyuyordu beni babaannem. Caminin önünde indiriyordu postacı da. İkindiyin dönerken de ar-kadaşlarımla el ele tutuşup geliyordum. Şengül'ün zam-bak kollarında sabah pırıltılarının oynadığı çiyli sabahlar böyle böyle silindi gitti aklımdan günden güne. Biraz da ben istedim bunu belki. Öldüğünü bildiğim için, bunu çoktan anladığım için küsmüştüm ona. Babama küstü-ğüm gibi. Şengül de bana babamdan daha iyi biri gibi gelmiyordu artık.

Anneme zor oluyordu fabrikaya gidip gelmek artık.

Servislerini kaldırmışlardı, canı çıkıyordu sabahın kör vakti otobüslerde. Benim de okula yazılma zamanım gelmişti. Buradaki okul eternitten, eski bir şantiye binasıydı. Beş sınıf bir arada, tek öğretmende okuyordu. Evi taşımaya karar verdi babaannem. “Bu kızancık burda sersefil olmasın,” dedi. “Yere batsın cenabetliği de şu evin. Ak gün görmedik ocağında.” O arada babamın mahkemesi bitmiş, fabrika kusurlu bulunmuştu. Tazminat namına üç kuruş bir şeyler tutuşturdular annemin eline. Şehre taşındık o parayla.

Sütün yüzüne bakmaz oldum. Ne zaman kokusunu duysam öğürüyordum. Okulda dağıtıyorlardı bazen, öğretmen başımızda bekliyordu bitirene kadar. Ağlana sızlana, zar zor içiyordum. Bütün gün ağzıma geliyordu sonra, nefret ediyordum bundan. Şengül’ü hatırlattığından, baş edemiyordum. Sonra yine unuttum onu. Dersler girdi, öğretmenler, arkadaşlar, defter-kitaplar girdi aramıza. Daha az hatırlayıp daha çok unuttum zamanla. Aklıma geldiğinde cevizin yaprağından süzülen kıpırtılı aydınlığı ve zambak kokan bembeyaz kollarını, dipdiri gerdanını hatırladım. Unuttukça büyüyordum, alışıkça büyüyor.

Bir sabah sapsarı bir ışığa uyandık. Okul yeni kapanmıştı. Dışarı bile çıkmıyor, evde tatil kitabı çözüyordum. Babaannem kıyamete yordu üstümüze çöken bu sarı bulutu. İncecik bir toz, evlerimizin içine doldu. Tülden bir örtü gibi güneşle aramıza girdi. Sarı, ucuz bir ışık, günün en aydınlık saatinde bile bir güz akşamüstünün üzgün solgunluğuna bürüdü tüm şehri. Babaannem, doksan dokuzluk tespihini aşındırısıya okuyarak kıyamete hazırlanırken deprem geldi. Bir akşam, kısa süren ama yerin sıkıntılı homurtusuyla yüreğimizi ağzımıza getiren, şiddetli bir deprem. Ben çok korktum. Annem, babaannem ben, bir arada yattık günlerce.

Şimdilerde o günleri ananlar hep "Sarıyaz" diyorlar adına. Haziranın gevreyen toprak üstünde buram buram tüttüğü son demlerinde, topu topu on iki günlük bir zamandı oysa. Ama bütün bir mevsim, yıllar boyu hatırlanacak kadar yüklü geçmişti. Tarihe "Sarıyaz" diye düşüldü o günler.

Her şey havanın lodosa dönmesiyle başladı. Rüzgâr, Afrika'dan aldığı sapsarı çöl kumunu yanına katıp körfeze doldu, ortalık sarıya kesti. Her şey ama her şey öyle bir sarardı ki, sanki dünya sarı bir camın arkasına saklandı gibi oldu.

Yöre halkını tedirgin eden bu tuhaf doğa olayının ardından bir de deprem gelir. Lakin bu "aşağıdan aşağıdan vuran" deprem halka halka büyüyecek, Sarıyaz'ın büyüklü küçüklü karakterlerinin hayatlarında meydana gelen şiddetli sarsıntılarda yankı bulacaktır.

Mahir Ünsal Eriş altı yıl aradan sonra yeniden okurların karşısına çıkıyor. Aynı olayın etrafında dönen ve birbirine bağlanan sekiz öyküden oluşan Sarıyaz'da, yine küçük bir kıyı şehrindeki sözümona sıradan insanların dünyalarına ışık tutuyor. Onların aşklarına, hüsrانlarına, isyanlarına, hezeyanlarına, kalp yaralarına ve her şeye rağmen hayata tutunma çabalarına tercüman oluyor... Her zamanki sakınmasız, dürüst ama merhamet dolu, hayat dolu tavırla. Her zamanki gibi sokağı dillendirerek...

#sokak #sokağın sesi #çocukluk #kader #deprem #taşra #hüsrان #umut #ergenlik

